

Hvem bytter til norsk statsborgerskap?

Antall innvandrere som velger å bytte sin statstilhørighet, har økt kraftig i løpet av de siste 30 årene. I 1977 ble 890 personer norske borgere. I 2011 er tallet 11 860. Over halvparten av alle innvandrere (63 prosent) som er bosatt i Norge i dag, har norsk statsborgerskap. Det er særlig flyktninger og familieinnvandrede fra land i Asia og Afrika som bytter til norsk statsborgerskap når de har muligheten til det. Derimot er det liten interesse for norsk statsborgerskap blant europeere og arbeidsinnvandrere.

Norsk statsborgerskap gir rett til opphold og arbeid i Norge, og gir muligheten til å delta i og påvirke sentrale demokratiske beslutningsprosesser i samfunnet. Retten til å stemme ved stortingsvalg og muligheten til å bli valgt inn som stortingsrepresentant gjelder kun for norske borgere. Noen offentlige stillinger og verv innenfor blant annet retts-, politi- og fengselsvesenet og utenriktjenesten er også forbeholdt norske statsborgere. I tillegg gir statsborgerskapet rett til norsk pass og beskyttelse gitt av norske myndigheter i utlandet. Samtidig innebærer norsk statsborgerskap også visse plikter, som å avtjene verneplikt i Norge.

Trygghet og tilknytning

Det synes opplagt at den tryggheten norsk statsborgerskap gir gjennom varig beskyttelse og garantien mot utvisning til andre land, er av stor betydning for innvandrere som er kommet til Norge på grunn av flukt og vanskelige kår i opprinnelseslandet. Videre er det naturlig at innvandrere som har bodd i Norge en stund og eventuelt har opparbeidet en samfunnsmessig og kulturell tilknytning til landet, ønsker å delta i det norske samfunnet på lik linje med norske statsborgere.

Det å skifte statsborgerskap kan også være et vanskelig og emosjonelt valg, ettersom det i de fleste tilfeller innebærer et krav om å si fra seg det opprinnelige statsborgerskapet (se tekstboks om statsborgerskap, side 8). For personer som er sterkt tilknyttet opprinnelseslandet og eventuelt vurderer å reetablere seg der, vil det antagelig være mindre viktig å søke norsk statsborgerskap. Unntaksvis kan norsk statsborgerskap gis uten at det gamle er annullert, men det er kun i tilfeller der hjemlandets regime skaper vanskeligheter for innvandreren ([Pettersen 2012](#)).

Stor økning på 30 år

Antallet overganger til norsk statsborgerskap har økt kraftig i perioden 1977–2011, men med store svingninger i løpet av perioden (se figur 1). I 1977 var det 890 innvandrere som byttet til norsk statsborgerskap, mens det i 2011 var 11 860. Innvandrere utgjorde 83 prosent av alle overganger i 2011, og 71 prosent av alle overganger siden 1977. Resten av overgangene var blant norskfødte med innvandrerforeldre og personer med én utenlandsk forelder. Det å være født i Norge gir ikke automatisk rett til norsk statsborgerskap (se tekstboks om statsborgerskap).

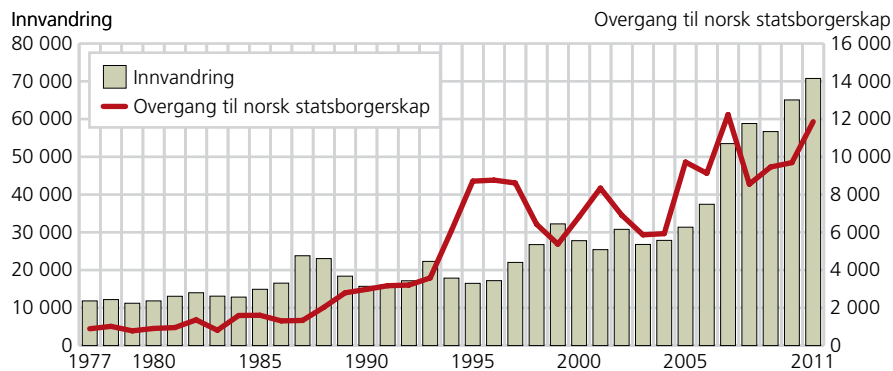
Økningen i antallet overganger har sammenheng med den generelle økningen i innvandringen til Norge, mens svingningene i stor grad kan forklares med

Silje Vatne Pettersen

Silje Vatne Pettersen er demograf og seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk. (Silje.Vatne.Pettersen@ssb.no)

Figur 1. Overgang til norsk statsborgerskap blant innvandrere og innvandring av utenlandske statsborgere. 1977–2011. Antall

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Statsborgerskap

Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 6. november 1997 definerer statsborgerskap som det rettslige båndet mellom en person og en stat. Dette båndet består av en rekke plikter og rettigheter. En person kan endre statsborgerskap dersom visse krav er innfridd. I Norge kan norsk statsborgerskap erverves ved fødsel, ved adopsjon, etter melding eller søknad

Statsborgerloven

Bestemmelsene om norsk statsborgerskap er nedfelt i LOV 2005-06-10 nr. 51: lov om norsk statsborgerskap, også omtalt som statsborgerloven. Loven av 2005 trådte i kraft 1. september 2006

Det å bli født på norsk territorium gir i seg selv ikke rett til norsk statsborgerskap. For å erverve norsk statsborgerskap ved fødsel må en av foreldrene være norsk statsborger (ius sanguinis-prinsippet). Personer som ikke har foreldre med norsk statsborgerskap, kan som hovedregel søke om norsk statsborgerskap dersom søkeren har bosettingstillatelse og har vært bosatt i Norge de siste syv av de siste ti årene og har til hensikt fortsatt å bo i Norge. Søkeren må være over tolv år. I tillegg er det krav om at identiteten er dokumentert og klarlagt, og at søkeren ikke har vært straffedømt eller dømt til tvungent psykisk helsevern eller tvungen psykisk omsorg

Det er reduserte krav til oppholdstid i Norge for enkelte grupper. Se [Pettersen \(2012\)](#), side 8.

Prinsippet om ett statsborgerskap

Den som søker om norsk statsborgerskap må i tillegg løses fra sitt forrige statsborgerskap. Det er kun i tilfeller der det er umulig, urimelig vanskelig eller tyngende å bli løst fra forrige statsborgerskap at det dispenseres fra løsningskravet.

Krav om språk og samfunnsfag fra 2008

Den nye loven fra 2005 innførte også et nytt krav sammenlignet med loven fra 1950. Søkere må ha gjennomført 250 timer norskundervisning og 50 timer samfunnsfagsundervisning, eller ha dokumentert tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk. Dette gjelder søknader som er fremmet etter 1. september 2008 for personer mellom 18 og 55 år

For mer informasjon om statsborgerloven, se <http://www.lovdata.no/all/hl-20050610-051.html> eller Utlendingsdirektoratets nettsider: <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Statsborgerskap/>

store flyktningstrømmer i enkelte perioder.

Det generelle kravet om at den som søker norsk statsborgerskap må ha bodd i Norge i minst syv år (se tekstboks om statsborgerskap), gjør også at toppene i overgangene oppstår 7-10 år etter en flyktningstrøm (se figur 1). For eksempel kan økningen på midten av 1990-tallet knyttes til økt innvandring til Norge syv til ti år tidligere, da det kom mange flyktninger fra Iran, Vietnam, Sri Lanka og Chile.

Det historisk høye tallet på overganger i 2007 kan føres tilbake til innvandringen av flyktninger fra Kosovo, Somalia, Afghanistan og Irak på slutten av 1990-tallet.

I tillegg er det sannsynlig at en del dette året ville sikre seg norsk statsborgerskap før endringene som fulgte med den nye statsborgerloven, særlig det nye kravet om gjennomført norskopplæring fra 1. september 2008 (se tekstboks om statsborgerskap). Dette kan også være en viktig årsak til nedgangen i 2008, at færre søkte, eller at flere fikk avslag på grunn av at de nye kravene ikke var innfridd.

Økningen de siste par årene kan derfor ses på som et etterslep av personer som måtte vente noen år for å innfri de nye kravene. I tillegg har det vært en kraftig økning i innvandringen til Norge etter EU-utvidelsen østover i 2004, hvorav noen innfrir botidskravet i 2011.

7 av 100 innvandrere ble norske statsborgere i 2011

At antallet som søker og får norsk statsborgerskap, øker i takt med økt innvandring, er naturlig, men sier lite om den faktiske tilbøyeligheten til å bli norsk statsborger. Hvor mange av dem som kan ta norsk statsborgerskap, har faktisk gjort det? Varierer det over tid, etter land-

bakgrunn, etter årsaken til innvandringen eller kjønn? For å få svar på dette konstruerer vi en naturaliseringsrate (se tekstboks om begreper).

Naturalisering er en internasjonal betegnelse for prosessen hvor personer med utenlandsk statsborgerskap aktivt søker vertslandets statsborgerskap. I norsk sammenheng betyr det at de som ifølge statsborgerlovens bestemmelser kvalifiserer til norsk statsborgerskap, søker om dette og får innvilget søknaden.

Raten eller andelen definerer vi som antallet årlige naturaliseringer per 100 bosatte innvandrere med utenlandsk statsborgerskap og minst syv års botid. Vi tar med botid for å få belyst tendensen til naturalisering i den gruppen som faktisk kan ta norsk statsborgerskap etter loven. Naturaliseringsraten sier altså noe om andelen av dem som et gitt år kan ta norsk statsborgerskap, som faktisk har gjort det dette året.

I 2011 ble 7 av 100 innvandrere norske borgere (se figur 2). Vi finner relativt store svingninger i raten i takt med innvandrmønsteret 7-10 år tidligere, men generelt kan vi si at raten steg fra et bunnivå på 1980-tallet til en topp på midten av 1990-tallet, for så å synke igjen til dagens nivå.

Mange flere som kunne blitt norske borgere

Utviklingen ligner altså den vi så for overganger til norsk statsborgerskap frem til 2003. Tilbøyeligheten til å ta norsk statsborgerskap er ikke like stor de senere årene som man kan få inntrykk av ved å se på antallet overganger alene. Det skyldes at antallet innvandrere med utenlandsk statsborgerskap og minst syv års botid øker kraftigere enn antallet blant disse som tar norsk statsborgerskap (se figur 3). Eventuelle endrede holdninger over tid kan være en forklaringsfaktor. For noen grupper, særlig fra «eldre» flyktningland der innvandringen har stoppet opp, kan det også være en «hard kjerne» som ikke ønsker å skifte statsborgerskap.

Nedgangen i 2008 kan derimot ha sammenheng med innføringen av språkkravet dette året, slik at en del personer som tilfredsstilte botidskravet, likevel ikke kunne søke norsk statsborgerskap. Siden da har raten steget med kun 1 prosentpoeng, og det er kun for innvandrere fra Afrika at vi ser en vedvarende økning i raten etter 2008 (se figur 4).

Liten interesse blant europeere

Blant dem som tilfredsstiller botidskravet, er det personer fra Afrika som har høyest tilbøyelighet til å ta norsk statsborgerskap når de har muligheten

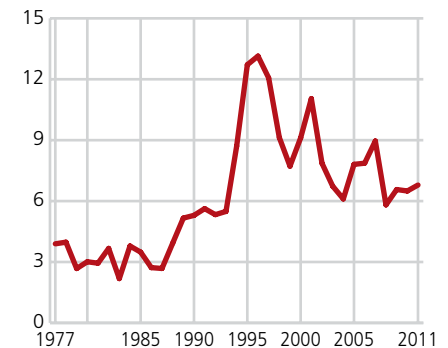
Begreper

Naturalisering er en internasjonal betegnelse på overgang til et annet statsborgerskap ved *søknad*. I norsk sammenheng betyr det at personer med utenlandsk statsborgerskap som ifølge statsborgerlovens bestemmelser kvalifiserer til norsk statsborgerskap, søker om dette og får innvilget søknaden.

Naturaliseringsraten er her definert som antallet årlige naturaliseringer per 100 bosatte med utenlandsk statsborgerskap og minst syv års botid i Norge. Raten sier noe om andelen av dem som et gitt år kan ta norsk statsborgerskap som faktisk har gjort det dette året.

Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, og som på et tidspunkt har innvandret til Norge. Definisjonen er uavhengig av statsborgerskap. Adopterte regnes ikke som innvandrere i statistikken.

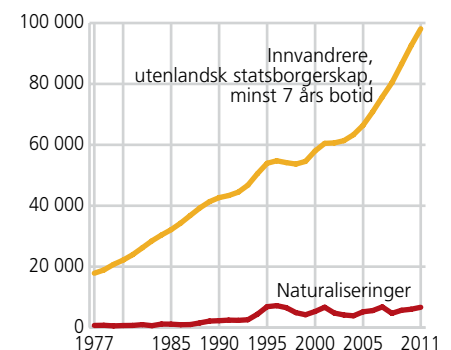
Figur 2. Årlig overgang til norsk statsborgerskap. Innvandrere med minst syv års botid. 1977-2011. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

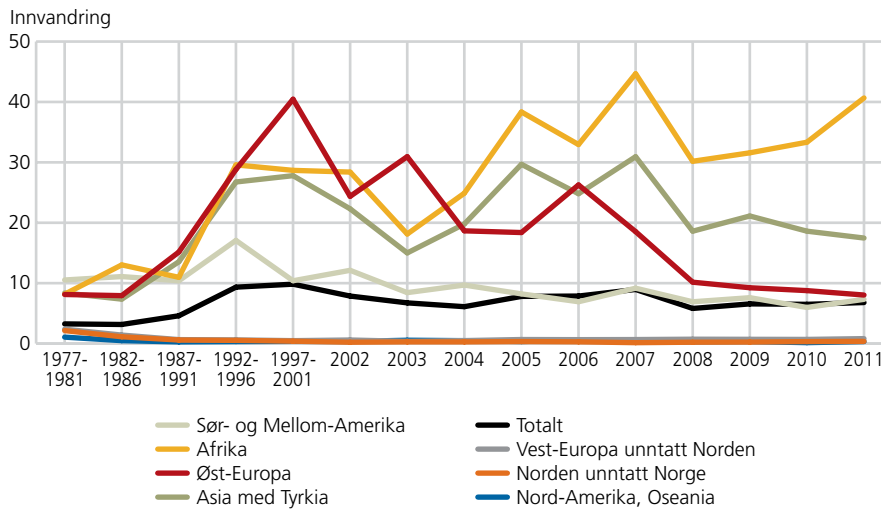

Figur 3. Overgang til norsk statsborgerskap (naturaliseringer) og innvandrere med utenlandsk statsborgerskap. Minst syv års botid. 1977-2011. Antall

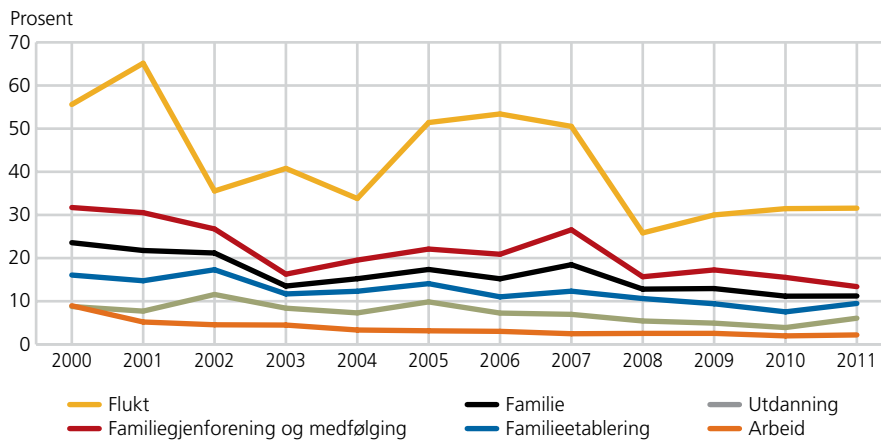
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Årlig overgang til norsk statsborgerskap, etter landbakgrunn. Innvandrere med minst syv års botid. 1977-2011. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Årlig overgang til norsk statsborgerskap, etter innvandringsgrunn. Ikke-nordiske innvandrere med minst syv års botid. Ankommet etter 1989. 2000-2011. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

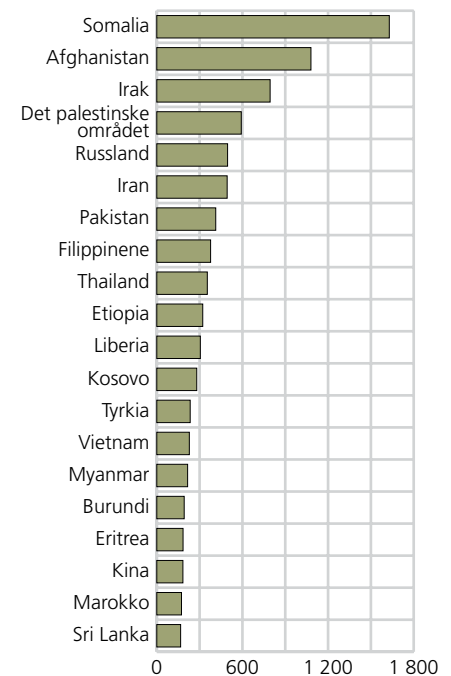
til det. Nest høyeste rate finner vi blant innvandrere fra Asia inklusive Tyrkia. Deretter følger de fra Øst-Europa og Sør- og Mellom-Amerika (se figur 4). Når vi ser på innvandringsgrunn, er det flyktninger som har størst tilbøyelighet til å bytte til norsk statsborgerskap (se figur 5).

Gjennomgående lavest tilbøyelighet til å ta norsk statsborgerskap i perioden 1977-2011 finner vi blant innvandrere fra Vest-Europa, Norden, Nord-Amerika og Oseania. Ikke-nordiske arbeidsinnvandrere som har kommet etter 1989, har svært lav rate sammenlignet med innvandrere som har kommet på grunn av flukt eller familie i samme periode.

Flykter fra politisk uro

Blant dem som fikk norsk statsborgerskap i 2011, var det flest fra Somalia, 1 600 personer (se figur 6). Deretter fulgte Afghanistan, Irak og

Figur 6. Overgang til norsk statsborgerskap blant innvandrere, etter landbakgrunn. De 20 landene med flest overganger. 2011. Antall

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

statsløse fra Det palestinske området. Det er altså særlig personer fra land i krig eller land som er politisk ustabile, og de uten statsborgerskap, som i dag får norsk statsborgerskap. I tillegg kommer tidligere arbeidsinnvandrere som har bodd lenge i Norge, slik som personer fra Pakistan og Tyrkia. Blant dem som har byttet til norsk statsborgerskap i 2011, er det også relativt mange fra Thailand og Filippinene, særlig kvinner som gifter seg med nordmenn ([Henriksen 2010](#), [Daugstad 2008](#)).

Små kjønnsforskjeller, men unntak

Blant alle innvandrere som har bodd i Norge i minst syv år, er naturaliseringsraten relativt lik for kvinner og menn, både over tid og for de ulike verdensregionene. Men det er unntak, og det kan være store forskjeller mellom enkeltland og etter årsaken til innvandring. Kvinner fra land i Afrika og kvinner som har kommet på grunn av flukt, har større tilbøyelighet enn menn til å bytte til norsk statsborgerskap. Ser vi på enkeltland i 2011, var andelen som byttet til norsk statsborgerskap dette året, langt høyere for kvinner enn for menn fra Somalia, Iran, Irak og Vietnam (se figur 7).

Noen venter lenge med å bli norske borgere

Det tar i snitt 7,6 år fra innvandring til bytte til norsk statsborgerskap (se figur 8). Kortest botid før bytte, om lag syv år, har innvandrere fra land i Afrika og statsløse, som i snitt får norsk statsborgerskap etter fire år i Norge. Det er reduserte botidskrav for noen grupper, deriblant statsløse ([Pettersen 2012](#), side 8). Personer fra Asia og Øst-Europa venter litt over syv år, mens innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania venter lengst med å bytte til norsk statsborgerskap, i snitt tolv og ti år for henholdsvis kvinner og menn.

Blant alle innvandrere som har kommet til Norge siden 1977, har i alt 20 prosent blitt norske borgere (se figur 9). Disse trenger ikke være bosatt i Norge i dag. Andelen som er naturalisert stiger med botiden. Blant innvandrere som har bodd i Norge i sammenhengende syv år, har 21 prosent fått norsk statsborgerskap. Andelen stiger så raskt, men holder seg relativt stabil på om lag 50 prosent blant dem med 10-15 års botid. Blant innvandrere som har bodd i Norge i 17-21 år sammenhengende, er litt over 70 prosent naturalisert.

Vil de nye arbeidsinnvandrerne bli norske borgere?

I denne artikkelen har vi blant annet sett på de årlige overgangene til norsk statsborgerskap. Summen av disse overgangene og sammensetningen av befolkningen gjør at over halvparten av alle innvandrere bosatt i Norge i dag, 63 prosent, har norsk statsborgerskap (se figur 10). Denne andelen er langt høyere enn den vi viste i forrige avsnitt, fordi vi her ser kun på dem som er bosatt i Norge i dag, ikke alle som en gang har vært bosatt i landet.

Landbakgrunn

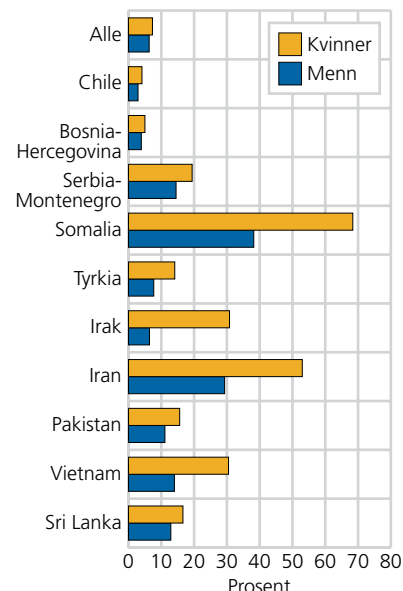
Øst-Europa

Begrepet Øst-Europa omfatter i denne artikkelen EU-landene Bulgaria, Estland, Latvia, Polen, Romania, Litauen, Slovenia, Tsjekkia samt landene utenfor EU Albania, Hviterussland, Kroatia, Moldova, Russland, Ukraina, Bosnia-Hercegovina, Makedonia, Serbia, Montenegro og Kosovo.

Vest-Europa

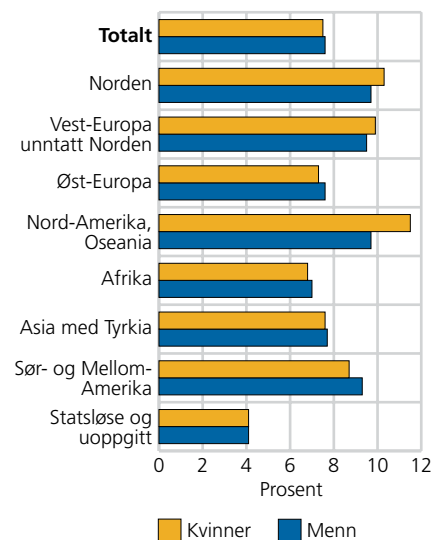
Begrepet Vest-Europa omfatter i denne artikkelen EU-landene Belgia, Frankrike, Gibraltar, Hellas, Irland, Italia, Malta, Nederland, Luxembourg, Portugal, Spania, Storbritannia, Tyskland, Østerrike, Kypros samt landene utenfor EU Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Sveits, Vatikanstaten, Guernsey, Jersey og Man.

Figur 7. Overgang til norsk statsborgerskap blant utenlandske statsborgere, utvalgte land, etter kjønn. Innvandrere med minst syv års botid. 2011. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 8. Gjennomsnittlig botid blant innvandrere som har fått norsk statsborgerskap, etter forrige statsborgerskap og kjønn. 1977-2011. Antall år

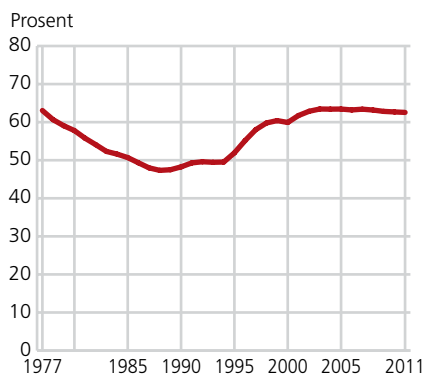

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Datagrunnlaget

Data benyttet i denne artikkelen er hentet fra Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikkssystem (Besys) som er basert på Det sentrale folkeregister (DSF) i Skattedirektoratet og Utlendingsdatabasen (UDB) i Utlendingsdirektoratet (UDI). Folkeregisteret får informasjon fra kopier av statsborgerbrevene som Utlendingsdirektoratet utsteder. Statistikk over overgang til norsk statsborgerskap publiseres årlig som del av befolkningsstatistikken og er tilgjengelig for hvert år fra og med 1977. I denne artikkelen forholder vi oss til personens sist registrerte statsborgerskap, og i tilfellene der det har vært en endring, også forrige (nest siste) statsborgerskap

Figur 10. **Andel med norsk statsborgerskap. Innvandrere med minst syv års botid. 1977-2011. Prosent**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Referanser

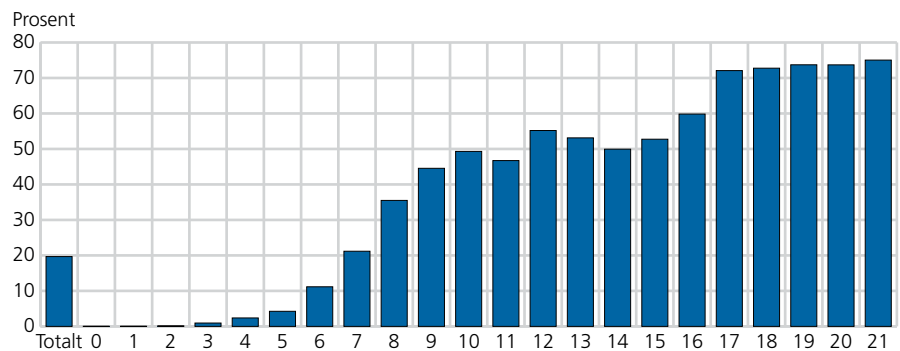
Daugstad, G. (2008): *Ekteskap over landegrensene. Ekteskapsmønstre og transnasjonale familietablinger i perioden 1990-2007*, [Rapporter 2008/41](#), Statistisk sentralbyrå.

Henriksen, K. (2010): *Familieinnvandring og ekteskapsmønstre 1990-2008*, [Rapporter 2010/10](#), Statistisk sentralbyrå.

LOV 2005-06-10 nr 51: *Lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)*. (<http://www.lovdato.no/all/hl-20050610-051.html>)

Pettersen, S. (2012): *Overgang til norsk statsborgerskap 1977-2011*, [Rapporter 2012/25](#), Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. **Andel med norsk statsborgerskap blant innvandre, etter botid i antall år. Ankommet 1977-2011. Prosent**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Blant bosatte flyktninger og innvandrere fra Afrika og Asia er over 80 prosent norske borgere, mens det gjelder 69 prosent av innvandrere fra Øst-Europa som bor i Norge i dag. Lavest andel norske borgere finner vi blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Oseania og Norden (19-25 prosent), og arbeidsinnvandrere som har kommet etter 1989, der kun 13 prosent av bosatte som kan bytte, har gjort det.

Kort botid blant polakker

Den økte innvandringen fra Polen siden åpningen for arbeidsinnvandring fra de nye EØS-landene i 2004 fanges i liten grad opp i denne artikkelen. Det skyldes at de fleste arbeidsinnvandrere fra Polen og fra andre nye EØS-land ikke har rukket å opparbeide nødvendig botid i Norge for å kvalifisere til norsk statsborgerskap. I 2011 var det kun 80 polakker som tok norsk statsborgerskap. Det er sannsynlig at dette årlige antallet øker om noen år, dersom de relativt nyankomne polakkene blir boende i Norge og velger å bytte til norsk statsborgerskap.

Analysen viser imidlertid at arbeidsinnvandrere fra Europa tradisjonelt i liten grad er interessert i gjøre det. Om dette også vil gjelde de nye arbeidsinnvandrerne, gjenstår å se.

Bakgrunn

Artikkelen bygger på rapporten *Overgang til norsk statsborgerskap 1977-2011*, som ble publisert av Statistisk sentralbyrå i november 2012 på oppdrag av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ([Pettersen 2012](#)).